

NATURVÄRDESINVENTERING

Skäret – Umeå kommun, 2019

Naturvärdesinventering Skäret – Umeå kommun 2019

BESTÄLLARE	UMEÅ KOMMUN
UPPDRAG	13009776 NVI Skäret
UTFÖRARE	Sweco AB Umeå Miljö
ANSVARIG	Ruaridh Hägglund
INVENTERING	Jon Andersson och Ruaridh Hägglund
RAPPORT	Ruaridh Hägglund
GRANSKNING	Jon Andersson

INNEHÅLL

1 INLEDNING	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Uppdragets syfte	3
2 METOD	4
2.1 Metodbeskrivning	4
2.2 Metodval i det här uppdraget	4
2.3 Tidpunkt och ansvarig personal	4
2.4 Avgränsning	4
2.5 Informationskällor och litteratur	4
2.6 Datafångst i fält samt GIS	4
2.7 Avvikelse och möjliga felkällor	4
3 RESULTAT	6
3.1 Inventeringsområdet och det omgivande landskapet	6
3.2 Resultat av förstudien	8
3.3 Resultat av fältinventeringen	9
4 SAMMANFATTNING	12
4.1 Naturvärdena i sammanfattning	12
5 REFERENSER	13
BILAGA 1: OBJEKTSKATALOG	
BILAGA 2: NATURVÅRDSARTER, VÄRDEELEMENT OCH ÖVRIGT	
BILAGA 3: METODBESKRIVNING	

1 INLEDNING

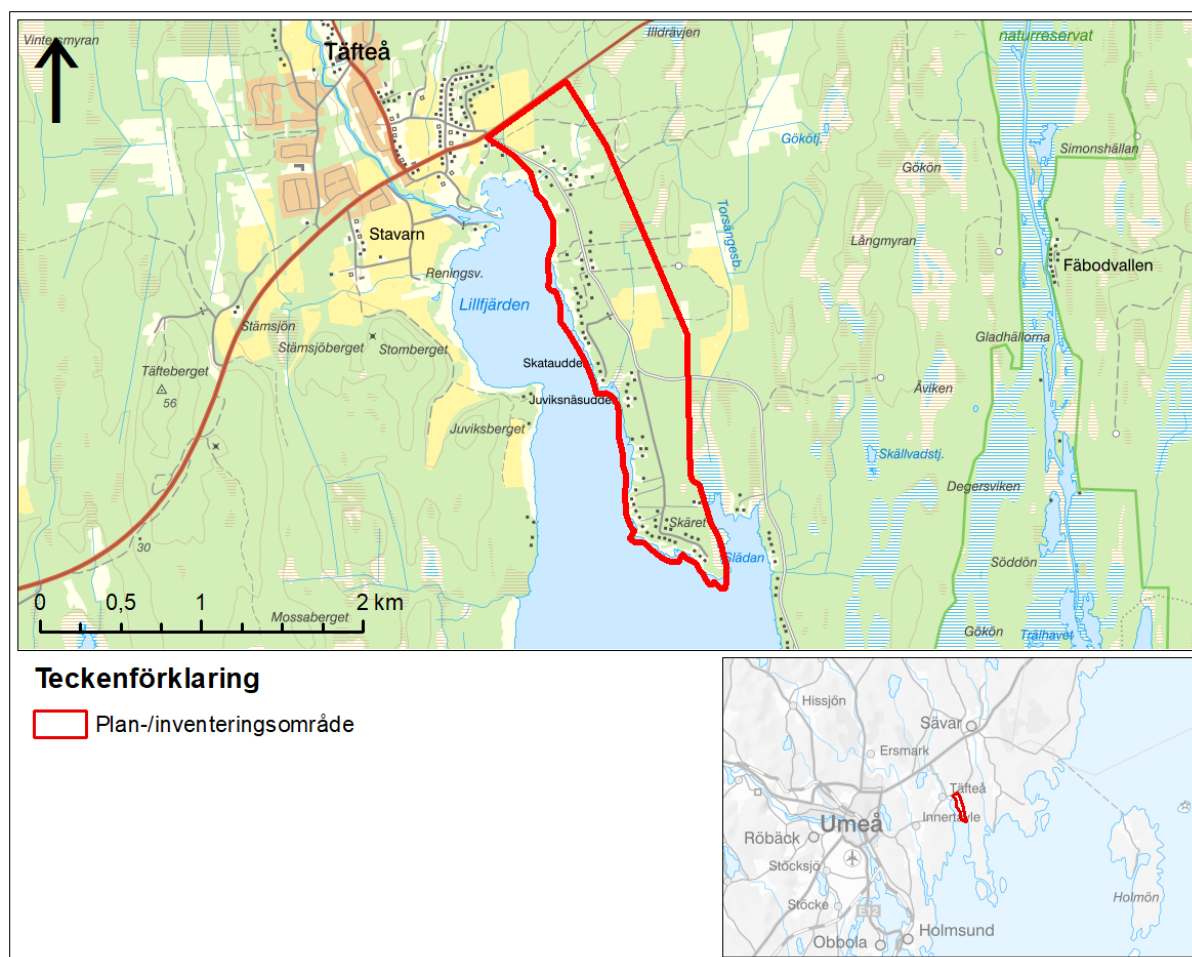
1.1 BAKGRUND

Umeå kommun arbetar med att upprätta ett planprogram för området Skäret i Täfteå. Som en del av arbetet ingår en kartläggning av områdets naturvärden. Umeå kommun har därför beställt en kartläggning samt en kompletterande naturvärdesinventering enligt Svensk Standard SS 199000:2014 *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*.

Uppdraget har genomförts av Sweco på beställning av Umeå kommun.

1.2 UPPDRAGETS SYFTE

Syftet med en naturvärdesinventering är att hitta, värdera och beskriva naturmiljöer som har betydelse för biologisk mångfald inom ett avgränsat inventeringsområde. I det här fallet täcker inventeringsområdet det ca 160 ha stora området Skäret som ligger utmed den östra sidan av Täfteåfjärden och Lillfjärden (figur 1).

Figur 1. Plan- och inventeringsområdet.

2 METOD

2.1 METODBESKRIVNING

Inventeringen har genomförts enligt Svensk Standard SS 199000:2014 *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning* med tillhörande Teknisk rapport (SIS-TR 199001:2014). En utförlig metodbeskrivning finns i Bilaga 3.

2.2 METODVAL I DET HÄR UPPDRAGET

Naturvärdesinventeringen består av en förstudie och en fältinventering. Inventeringen har genomförts med detaljeringsgraden *Medel*, vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet för ytor är 0,1 ha eller mer och för linjeformade objekt gäller att minsta obligatoriska karteringsenhet är objekt som är minst 50 m långa och 0,5 m breda (se Tabell B3:1 i Bilaga 3). Vidare har naturvärdesinventeringen genomförts med tilläggen

- 4.5.4 Värdeelement
- 4.5.5 Detaljerad redovisning av artförekomst

Arbetsgången följer i övrigt den som beskrivs i Bilaga 3 *Metod enligt SIS Standard*.

2.3 TIDPUNKT OCH ANSVARIG PERSONAL

För förstudien, fältstudien och bedömningarna ansvarade Ruaridh Hägglund. I inventeringsarbetet deltog Ruaridh Hägglund och Jon Andersson. Fältinventeringen utfördes mellan 2019-10-24 och 2019-10-29. Ansvarig för rapportsammanställning var Ruaridh Hägglund och för interngranskning hos Sweco ansvarade Jon Andersson.

2.4 AVGRÄNSNING

Inventeringsområdet innefattar det ca 160 ha stora området Skäret som ligger på den östra sidan om de inre delarna av Täftefjärden och Lillfjärden i Umeå kommun (figur 1).

2.5 INFORMATIONSKÄLLOR OCH LITTERATUR

Ett flertal källor (databaser och webbtjänster) har använts för att kartlägga tidigare kända naturvärden och skyddade områden i inventeringsområdet. Källor som använts som underlag för avgränsningar och bedömningar listas i Tabell 1. Litteratur som kommit till användning förtecknas i referenslistan.

2.6 DATAFÅNGST I FÄLT SAMT GIS

För datafångst i fält användes mobiltelefon och läsplatta med applikationen Collector för ArcGIS. Noggrannheten i geografisk positionering är vid goda förhållanden mellan 5–20 meter. Efter datafångst i fält justerades vid behov gränser med hjälp av kartor och ortofoton i ArcMap 10.7.

GIS-data i form av en geodatabas samt shapefiler över samtliga naturvärdesobjekt och information över artfynd har levererats till beställaren.

2.7 AVVIKELSER OCH MÖJLIGA FELKÄLLOR

I och med att beställningen kom sent på året genomfördes inventeringen under den sista veckan i oktober. Senaste datum för fältinventering enligt SIS standarden är 31:a oktober i Umeå kommun. Inventeringen genomfördes således inom den tidsram som accepteras enligt standarden men den

sena inventeringstidpunkten medför att många växter vissnat samt att det hunnit falla ett tunt lager snö varvid samtliga klassningar bedöms som preliminära.

Med hänsyn till att inventeringsområdet ligger inom värdeetrakter för såväl lövträd som för vitryggig hackspett har särskild vikt lagts vid riklig förekomst av lövträd i naturvärdesbedömningen.

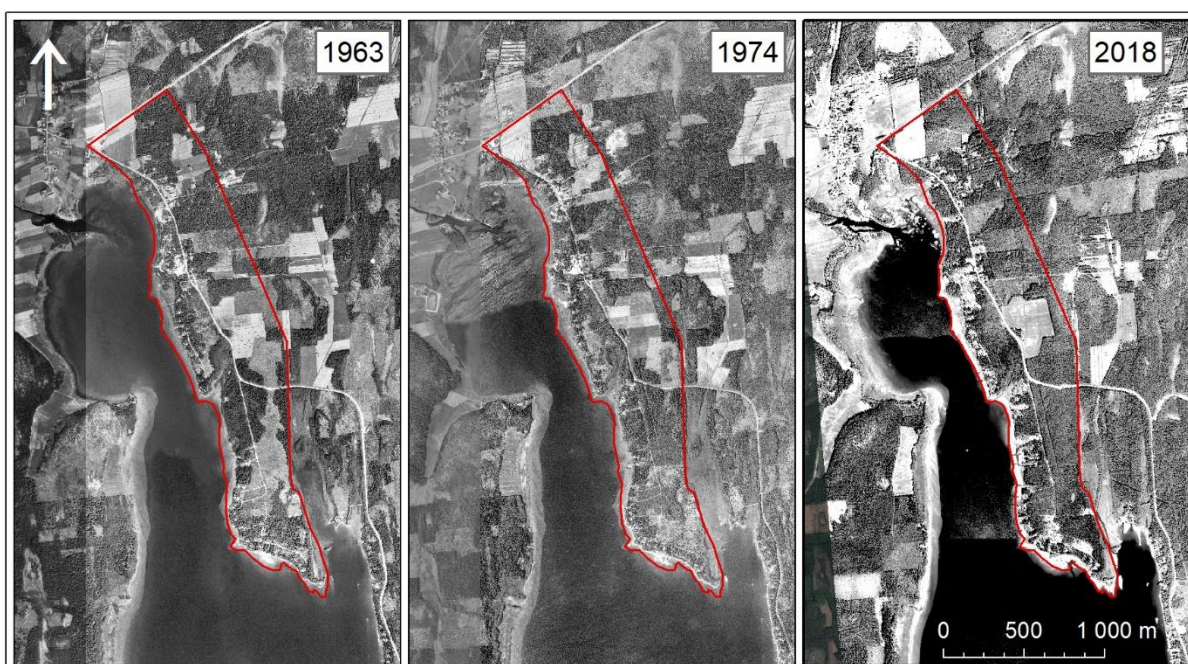
Tabell 1. Databaser och webbplatser som legat till grund för förstudien.

Källa	Beskrivning	Datum för utdrag
ArtDatabanken	Naturvårdsarter. Arter som har rapporterats in till ArtDatabanken och finns offentligt tillgängliga via Analysportalen.	2010-10-23
	Skyddade arter. Arter som rapporterats in till ArtDatabanken som skyddas av sekretess och därför inte finns offentligt tillgängliga.	2019-10-23
Skogsstyrelsen	Nyckelbiotoper och naturvärden i skogsbruket. Inventeringar gjorda av Skogsstyrelsen samt större markägare och skogsbolag.	2019-10-01
	Naturvårdsavtal. Områden med höga naturvärden där markägare och Skogsstyrelsen ingått avtal om att skydda området under en bestämd tid.	2019-10-01
	Skogliga biotopskydd. Områden som omfattas av biotopskydd enligt skogsvårdslagen.	2019-10-01
	Sumpskogar. Skogsklädd våtmark inventerad av Skogsstyrelsens.	2019-10-01
Naturvårdsverket	Natura 2000-områden. Områden som utpekats enligt EU:s Art- och Habitatdirektiv samt Fågeldirektivet och ingår i det europeiska Natura 2000 nätverket.	2019-10-01
	Naturreservat. Skyddade områden med syfte att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, biologisk mångfald och områden för friluftslivet.	2019-10-01
	Våtmarksinventeringen. Våtmarker som utpekats som värdefulla av länsstyrelserna i samband med den nationella våtmarksinventeringen.	2019-10-01
	Riksintresse naturvård. Områden som klassas som riksintresse för naturvård.	2019-10-01
	Värdeetrakt för vitryggig hackspett. Område som utpekats i ÅGP för vitryggig hackspett.	2019-10-01
Länsstyrelsen	Naturvärden. Områden som länsstyrelsen i Västerbottens län utpekat som värdefulla för biologisk mångfald.	2019-04-09
Umeå kommun	Förstärkt hänsyn. Område där Umeå kommun äger marken och tillämpar skötsel med förstärkt naturhänsyn	2020-01-16
	Hävd gynnade arter. Område där Umeå kommun har kännedom om förekomst av hävdgynnade arter.	2020-01-16
Skogsindustrierna	Skyddad skog. Skogsindustriernas webbtjänst där de redovisar skogsbrukens frivilliga avsättningar.	2019-10-01

3 RESULTAT

3.1 INVENTERINGSOMRÅDET OCH DET OMGIVANDE LANDSKAPET

Inventeringsområdets skogar utgörs till största delen av tall- och granskog som brukas aktivt och är i olika utvecklingskedan efter kalavverkning eller blädning (omslagsfoto och figur 2). Fyra skogspartier är för tillfället (2020-01-23) anmälda för avverkning inom inventeringsområdet (figur 5). Den sydligaste av dessa ligger delvis inom VMI AC20K7G07 och omfattar ca 2 ha. Övriga tre avverkningsanmälda skogspartier ligger i inventeringsområdets norra del och omfattar totalt ca 4 ha. Inom de senaste 20 åren har ca 6 ha skog kalavverkats inom inventeringsområdet. Den totala arealen skog som vid något tillfälle varit kalavverkad inom inventeringsområdet överstiger dock vida detta vilket bekräftas av historiska flygbilder (figur 2). Det finns även ett par områden som planterats med contortatall.

Figur 2. Ortofoton från 1963, 1974 och 2018. På bilderna kan man se hur skogen brukats, att jordbruksmark växt igen samt hur Lillfjärden vuxit igen. Lillfjärdens igenväxning beror troligtvis till stor del på grund av landhöjning men till viss del troligen också på grund av en pir som byggts vid Täfteåns utlopp (figur 3).

I inventeringsområdets norra del pågår fortfarande aktivt jordbruk med ett antal åkrar där det omväxlande odlas årliga grödor och vall. I anslutning till den jordbruksmarks som fortfarande brukas finns ett flertal områden där jordbruket avstannat och där markerna numer är i varierande grad av igenväxning (figur 2).

Eftersom inventeringsområdet ligger i direkt anslutning till Bottenhavet utgör stränderna aktiva landhöjningsmiljöer. Exempelvis är det tydligt hur de inre delarna Lillfjärden har växt igen under de senaste 60 åren. Även om igenväxningen till stor del beror på landhöjning är det också möjligt att bygget av en pir vid Täfteåns mynning bidragit till igenväxningen (figur 3).

Strandmiljöerna är till stor del bebyggda med såväl fritidshus som villor för åretruntboende. Trots den relativt höga exploateringsgraden (figur 3 & 4) förekommer mindre områden med

Figur 3. De inre delarna av Täftefjärden är i ett konstant skede av igenväxning där viss del av strandmiljöerna utgörs av naturliga landhöjningsmiljöer. Längst till vänster i bild syns Täfteåns utlopp. Den pir som mest troligt började byggas under sent 50-tal till tidigt 60-tal kan skönjas i bildens vänstra kant. Mitt i bild syns några av de hus som ligger i strandnära läge utmed fjärdens östra strand.

förhållandevis naturliga landhöjningsmiljöer, främst i inventeringsområdets nordligaste och sydligaste delar.

Det omgivande landskapet täcks till största del av trädplantager i olika åldrar som sköts med röjning, gallring, slutavverkning och maskinell markberedning. Plantagerna domineras av gran och tall men med ett stort inslag av lövträd i ungsogor, lövträden gallras dock oftast med tid bort. Utöver trädplantager förekommer ett flertal våtmarker, vattendrag och sjöar samt en mindre andel naturskogor spridda i landskapet.

Utmed älvdalar och särskilt älvdalarnas mynningar och de omgivande slättlandskapen finns goda jordbruksmarker, vilket även är fallet vid Täfteåfjärden.

Inventeringsområdet ligger inom den naturgeografiska regionen 29a Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken (Nordiska ministerrådet 1984) i den mellanboreala zonen (Ahti m.fl. 1968). Inventeringsområdet ligger dessutom i den södra kanten av ett drumlinfält som sträcker sig upp mot Sävar och Skeppsviks skärgård.

Figur 4. Bebyggelse, skogar och åkermark i inventeringsområdets centrala och södra delar.

3.2 RESULTAT AV FÖRSTUDIEN

Våtmarker

Inventeringsområdet berör ett våtmarksområde (Slädan 3km SO Täfteå; AC20K7G07) som ingår i våtmarksinventeringen (VMI) och bedömts hålla klass 2 – Högt naturvärde.

Skog

Den södra halvan av inventeringsområdet ligger inom en av länsstyrelsen utpekad värdestrakt för lövskog. I den norra delen av inventeringsområdet ligger ett skogsområde om ca 4 ha som ägs av Umeå kommun och sköts med förstärkt naturhänsyn. Området är dock nyligen gallrat och underröjt och saknar därför naturvärden av betydelse.

Jordbruk

Det finns ett ca 1 ha stort område i den norra delen av inventeringsområdet där det 2007 fanns kvar hävdgynnade arter på nedlagd jordbruksmark. I dagsläget är dock området planterat med skog varvid sannolikheten att området fortfarande hyser hävdgynnade arter är tämligen liten.

ArtDatabanken

Enligt genomgången av data från ArtDatabanken har 8 observationer av naturvårdsarter gjorts inom inventeringsområdet. Av dessa är det storspov, klassad som nära hotad (NT) i den svenska rödlistan, och möjligen utter (NT) som bedöms använda delar av inventeringsområdet som föryngringsområde. För övriga arter saknas angivelser om aktivitet. Det kan därmed röra sig om förbipasserande eller rastande djur. Det finns inga rapporter gällande naturvårdsarter av växter, svampar eller lavar inom inventeringsområdet.

Samtliga fynd av naturvårdsarter redovisas i tabell 1 i bilaga 2.

Skyddade observationer

Utöver de naturvårdsarter som rapporterats från inventeringsområdet har det strax utanför inventeringsområdet inrapporterats ett mindre antal observationer av fågelarter vars exakta

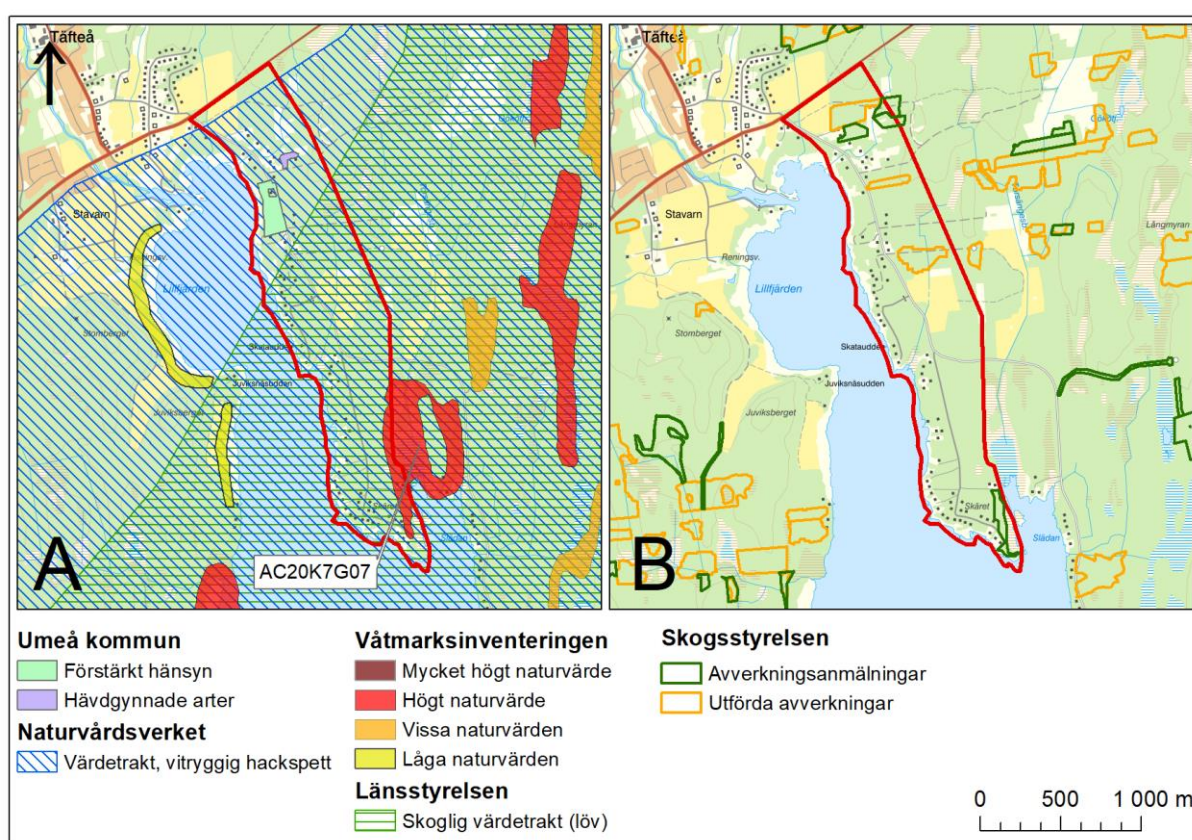
positioner har dolts för allmänheten. Detta görs för att motverka onödig påverkan på arterna. Ingen av arterna bedöms dock häcka inom utredningsområdet.

Värdestrakt, vitryggig hackspett

Inventeringsområdet ligger inom en värdestrakt för vitryggig hackspett, som utpekats i åtgärdsprogrammet för vitryggig hackspett (Naturvårdsverket 2012). Umeå kommun har därtill sammanställt ett lokalt åtgärdsprogram för arten inom Umeå kommun och i åtgärdsprogrammet identifierat ett antal värdekärnor för arten. Inga av dessa värdekärnor berörs av inventeringsområdet.

Skyddade områden

Det finns inga skyddade områden som ligger inom eller berör inventeringsområdet. Närmaste naturreservat (Nedre Sävaråns naturreservat) ligger ca 3 km öster om inventeringsområdet.

Figur 5. Tidigare känd kunskap över naturvärden och skogsbruk i inventeringsområdet och det omgivande landskapet. I A syns värden registrerade av Umeå kommun, Naturvårdsverket, Våtmarksinventeringen och Länsstyrelsen. I B syns data om avverkning från Skogsstyrelsen.

3.3 RESULTAT AV FÄLTINVENTERINGEN

Naturvärden

Inom inventeringsområdet identifierades och avgränsades 1 objekt med naturvärdesklass 1 – *Högsta naturvärde*, 4 objekt med naturvärdesklass 2 – *Högt naturvärde* och 4 objekt med *Påtagligt naturvärde*. (figur 6). Naturvärdena är främst kopplade till landhöjningsområden men även

igenväxande jordbruksmark med övervägande lövandel. En närmare beskrivning av samtliga objekt ges i bilaga 1.

Den omfattande exploateringsgraden utmed Västerbottensstränder samt skogsbruket har lett till att områden med en naturlig succession i samband med landhöjning är förhållandevis få och små. Kvarvarande områden med en naturlig succession är därför av mycket högt värde för den biologiska mångfalden och har därför visats särskild hänsyn vid denna inventering. Fyra områden där successionen bedömts som i det närmaste naturlig har därför erhållit klass 1 – *Högsta naturvärde* (1 objekt) alternativt klass 2 – *Högt naturvärde*.

Med hänsyn till att inventeringsområdet ligger inom värdetrakter för såväl lövrik skog som vitryggig hackspett har dessutom särskild hänsyn tagits till områden med hög lövandel. Till följd av detta har fyra igenväxande åkrar bedömts hålla klass 3 - påtagligt naturvärde.

Naturvårdsarter

Vid fältbesöken noterades ett mindre antal naturvårdsarter inom inventeringsområdet (figur 7) och tabell 1 i bilaga 2). De naturvårdsarter som påträffades var främst fåglar som rörde sig genom området i jakt på föda, exempelvis stjärtmes och tallbit. Därtill påträffades gamla spår av födosökande spillkråka (NT). Granticka (NT) påträffades i inventeringsområdets södra del, strax utanför NVO 9. Utter (NT) observerades i vattnet strax utanför badplatsen vid Kolonin.

Värdeelement

Död ved förekommer utspritt inom inventeringsområdet i form av såväl liggande som stående döda träd (figur 7 och tabell 2 i Bilaga 2). Generellt kan sägas att de döda träden bidrar till den biologiska mångfalden inom inventeringsområdet men att antalet döda träd i de flesta fall är för lågt eller att kvaliteten på den döda veden är för låg för att påverka bedömningen av naturvärdena.

Småvatten finns i såväl NVO 1 och NVO 2. Småvattnet i NVO 1 är resterna av en tidigare våtmark som växt igen. Småvattnet i NVO 2 ser ut att ha uppkommit genom grävning. Korta beskrivningar över de två småvattnen återfinns i tabell 2 i bilaga 2.

Det finns ett antal träd inom inventeringsområdet som genom sin ålder och storlek bedömts som värdefulla träd (figur 7 och tabell 2 i bilaga 2).

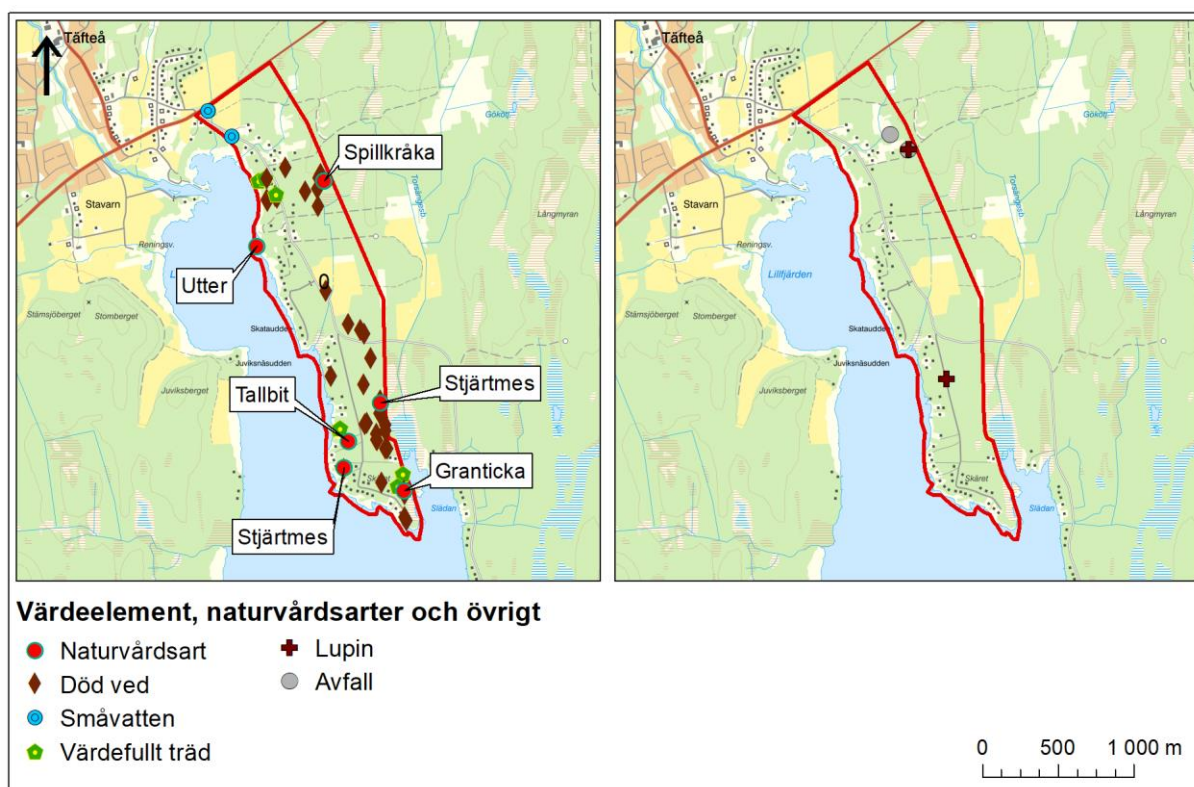
Övrigt

Den invasiva arten blomsterlupin påträffades på ett antal platser inom inventeringsområdet (figur 7 och tabell 3 i bilaga 2).

Metallskrot och diverse annat skräp har dumpats på två platser inom inventeringsområdet (figur 7 och tabell 3 i bilaga 2).

Figur 6: Naturvärdesobjekt inom inventeringsområdet.

Figur 7: I vänster kartbild värdeelement och naturvårdsarter samt invasiva arter och privata dumpningsplatser för avfall i höger kartbild.

4 SAMMANFATTNING

4.1 NATURVÄRDENA I SAMMANFATTNING

Naturvårderna inom inventeringsområdet är i huvudsak knutna till landhöjningsmiljöer och igenväxande jordbruksmark. I bägge naturtyperna har hög andel lövträd bidragit till bedömningen av naturvärdet. I landhöjningsmiljöerna har dessutom graden av naturlighet bidragit till en högre bedömning av naturvärdet.

Utöver ovan nämnda miljöer domineras inventeringsområdet av barrskogar som är starkt påverkade av skogsbruk samt aktiv jordbruksmark och bebyggelse.

Inventeringsområdet berör inga skyddade områden, däremot berörs inventeringsområdet av ett VMI-objekt och värdetrakter för såväl vitryggig hackspett som lövskogar.

Totalt avgränsades 9 naturvärdesobjekt inom inventeringsområdet. Av dessa bedömdes 1 objekt hålla naturvärdesklass 1 – högsta naturvärde, 4 objekt hålla naturvärdesklass 2 – högt naturvärde och 4 objekt hålla naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde.

Området är generellt sett fattigt på naturvårdsarter. Det är dock möjligt att den sena inventeringstidpunkten påverkat möjligheten att upptäcka naturvårdsarter.

5 REFERENSER

Ahti, T. m.fl. (1968). *Vegetation zones and their sections in north-western Europe*. Annales Botanici Fennici. 5:169 – 211.

Nordiska ministerrådet (1984). *Naturgeografisk regionindelning av Norden*. 2 uppl. ISBN 91-38-08239-X

SIS (2014). *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. Svensk Standard SS 199000:2014.

SIS (2014). *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000*. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Nitare, J. (2019) *Skyddsvärd skog - Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*. Skogsstyrelsen. Jönköping. ISBN 978-91-87535-15-4

Umeå kommun (2018) Vitryggig hackspett, Åtgärdsprogram.

www.artfakta.se (2019-11-10) ArtDatabanken SLU, Uppsala

BESTÄLLARE Umeå kommun

UPPDRAG 13009776 NV1 Skåret

UTFÖRARE Sweco AB

ANSVARIG Ruaridh Hägglund

INVENTERING Jon Andersson och Ruaridh Hägglund

RAPPORT Ruaridh Hägglund

GRANSKNING Jon Andersson